

Sygn. akt III AUa 1104/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń (spr.) SSA Małgorzata Gerszewska
Protokolant:	sekr. sądowy Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2019 r. w Gdańsku

sprawy Z. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Z. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt VI U 923/18

1. oddala apelację;
2. zasądza od Z. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń

Sygn. akt III AUa 1104/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 marca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił wnioskodawcy Z. K. prawa do emerytury pomostowej uznając, że nie spełnia on wymogów do uzyskania dochodzonego świadczenia. Powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.; powoływanej dalej, jako „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”) oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2017 r., poz. 664 ze zm.; powoływanej dalej, jako „ustawa o emeryturach pomostowych”) organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania emerytury pomostowej, albowiem nie udowodnił okresu pracy w szczególnych

warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat, po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych oraz nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą.

Od powyższej decyzji odwołał się wnioskodawca wnosząc o przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej, albowiem z zeznań zawnioskowanych świadków wnika, że legitymuje się wymaganym okresem pracy w szczególnych warunkach. Skarżący nie zajął stanowiska odnośnie drugiej przyczyny odmownej tj. braku rozwiązania stosunku pracy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2018 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oddalił odwołanie.

Sąd ustalił, że wnioskodawca Z. K. urodzony (...), w dniu 18 grudnia 2017 r. złożył w organie rentowym wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Do wniosku dołączone zostały dokumenty obrazujące staż pracy wnioskodawcy w tym ogólne świadectwa pracy oraz świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Wnioskodawca złożył też oświadczenie, że pozostaje nadal w stosunku pracy i umowę o pracę z 12 października 2017 r. zawarł z firmą (...) na czas określony do 15 października 2019 r. W oparciu o zgromadzone dokumenty organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję odmawiającą w/w prawa do świadczenia. Pozwany ustalił, że wnioskodawca legitymuje się łącznym okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 25 lat, 10 miesięcy i 18 dni i nie posiada okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Sąd odwołując się do treści art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych wskazał, że rozwiązanie stosunku pracy jest w myśl wyżej powołanego art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych warunkiem niezbędnym do nabycia prawa do emerytury pomostowej. Nadto przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej wynikające z brzmienia tego przepisu muszą być spełnione łącznie przez ubezpieczonego. Sąd odwołał się do wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 kwietnia 2012 r. sygn. akt III AUa 252/12, Lex nr 1164689, który wskazał, że przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione łącznie, co oznacza, że brak choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych.

W okolicznościach niniejszej sprawy bezsporne było, że zarówno na dzień wydawania zaskarżonej decyzji jak i na dzień wyrokowania wnioskodawca pozostawał od 16 października 2017 r. w zatrudnieniu i nie nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy. Sam fakt nie rozwiązania stosunku pracy uniemożliwia przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury pomostowej. Zdaniem Sądu Okręgowego skoro wnioskodawca nie spełnił warunku niezbędnego do przyznania emerytury pomostowej w postaci rozwiązania stosunku pracy, zbędne było badanie pozostałych kwestii spornych. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych roszczenie o świadczenie wyprzedza roszczenie o ustalenie, skutkiem czego nie jest możliwe wydanie wyroku ustalającego istnienie którejs z przesłanek prawa do świadczenia. Poczynienie takich ustaleń w niniejszym postępowaniu nie miałoby wpływu na wynik ponownego postępowania przed sądem ubezpieczeń społecznych, albowiem Sąd nie jest związany ustaleniami faktycznymi i poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego orzeczenia.

W apelacji od powyższego wyroku Z. K. podniósł zarzut błędnego ustalenia, że organ rentowy nie zaliczył żadnego zatrudnienia jako okresu pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy z zaskarżonej decyzji wynika, że pozwany przyjął za udowodniony staż w szczególnych warunkach w wymiarze 7 lat, 2 miesięcy i 17 dni oraz nieprzeprowadzenia dowodów na okoliczność zaliczenia wnioskodawcy pracy w szczególnych warunkach w okresach: od dnia 1 września 1977 r. do dnia 31 listopada 1982 r., od dnia 1 grudnia 1982 r. do dnia 16 października 1989 r. i od dnia 20 marca 1995 r. do dnia 19 czerwca 1997 r. Nadto w postępowaniu apelacyjny zarzucił, że Sąd pierwszej instancji mylnie odczytał treść jego żądania zawartego w odwołaniu uznając, że domagał się przyznania prawa do emerytury pomostowej, podczas gdy istotą sporu było ustalenie okresów pracy w szczególnych warunkach. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zaliczenie mu pracy w okresach wskazanych w odwołaniu i w apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie, gdyż podniesione w niej zarzuty okazały się bezzasadne.

Na wstępie zaznaczyć należy, że w ustalenia faktyczne dokonane w sprawie przez pierwszej instancji w zakresie niezbędnym do wydania wyroku są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je jako własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania w tej części uzasadnienia. Błędne ustalenie, że pozwany w decyzji przyjął, że wnioskodawca nie posiada okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach, podczas gdy pozwany uznał za udowodniony staż w szczególnych warunkach w wymiarze 7 lat, 2 miesięcy i 17 dni, pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji.

Przede wszystkim należało zauważyć, iż w sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. w tym zakresie postanowienie SN z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99 OSNP 2000 nr 15, poz. 601; wyrok SN z dnia 11 listopada 1999 r. II UKN 204/99, OSNP 2001 nr 5, poz. 169; postanowienie SN z dnia 22 lipca 2008 r. II UK 346/07 Lex nr 818591; wyrok SN z dnia 25 lutego 2009 r. II UK 221/08 OSNP 2010 nr 19-20, poz. 242).

W niniejszej sprawie poza sporem było, że przedmiotem decyzji było prawo odwołującego się do emerytury pomostowej, a organ odmówił przyznania tejże z uwagi na niespełnienie przesłanek tj. nierozwiązania stosunku pracy, nieudowodnienia 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach i nie wykonywania przez skarżącego po dniu 31 grudnia 2008 r. prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Kontrola sądowa nakierowana winna być zatem na to, czy przesłanki w art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych zostały łącznie spełnione.

Zgodnie z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do tego świadczenia przysługuje pracownikowi, który spełnił łącznie następujące warunki: 1. urodził się po 31 grudnia 1948 r.; 2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5. przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 6. po 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; 7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy. Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, spełniła warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12, a w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W art. 4 pkt 7 (i odpowiednio w art. 49 pkt 2) ustawy o emeryturach pomostowych jedną z przesłanek nabycia prawa do emerytury pomostowej jest rozwiązanie umowy o pracę.

Zestawienie wymogów określonych w art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych z realiami rozpoznawanej sprawy nakazuje stwierdzić, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest w pełni zasadny i oparty o obowiązujące przepisy prawa. Skoro ubezpieczony bezspornie nie rozwiązał umowy o pracę przed wystąpieniem o emeryturę pomostową, to sąd pierwszej instancji nie był zobowiązany do badania, czy ubezpieczony spełnia kolejne przesłanki do nabycia wnioskowanego prawa. Takie postępowanie Sądu Okręgowego jest zgodne z postulatem szybkiego i sprawnego orzekania. Niespełnienie choćby jednego z warunków, tak jak w niniejszej sprawie, było wystarczające, aby rozstrzygnąć spór i stwierdzić, że decyzja organu rentowego, odmawiająca przyznania emerytury pomostowej, była w pełni zasadna i prawidłowa.

W tym miejscu trzeba przypomnieć o zasadzie orzekania w sprawach ubezpieczeniowych, że istota decyzji organu rentowego polega na rozstrzygnięciu o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. Sąd stwierdzający spełnienie przez ubezpieczonego jednego lub więcej warunków powstania prawa do świadczenia, nie może ustalić tego w sentencji wyroku, przy jednoczesnym oddaleniu odwołania ubezpieczonego od niekorzystnej dla niego decyzji organu rentowego (por. wyroki SN z dnia 15 grudnia 2000 r. II UKN 147/00 OSNP 2002 nr 16, poz. 389 i z dnia 7 kwietnia 2011 r. I UK 363/10 LEX nr 863948).

Skoro w rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji ustalił, że do rozwiązania stosunku pracy nie doszło i jest on nadal kontynuowany, to nie wystąpiła jedna z przesłanek warunkujących prawo do emerytury pomostowej i już z tego względu odwołanie ubezpieczonego podlegało oddaleniu.

Należy też wskazać, że, wbrew twierdzeniom apelanta, Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony składając do organu rentowego „wniosek o emeryturę pomostową”, domagał się przyznania mu tego świadczenia, a nie ustalenia, które z przesłanek warunkujących prawo do tego świadczenia zostały przez niego spełnione. Niezależnie od tego błędny jest pogląd skarżącego o dopuszczalności ustalenia przez sąd jednego z warunków do powstania prawa do tego świadczenia (wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach). W tej kwestii należy odwołać się do poglądu prawnego wyrażonego w wyroku z 15 grudnia 2000 r., II UKN 147/00 (OSNP 2002 nr 16, poz. 389), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że istota decyzji organu rentowego polega na rozstrzygnięciu o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. Sąd stwierdzający spełnienie przez ubezpieczonego jednego lub więcej warunków powstania prawa do świadczenia, nie może ustalić tego w sentencji wyroku, przy jednoczesnym oddaleniu odwołania ubezpieczonego od niekorzystnej dla niego decyzji organu rentowego. Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do świadczeń określonych w tej ustawie powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Wówczas też, na wniosek osoby uprawnionej, organ rentowy wydaje decyzję o przyznaniu prawa (art. 25 ustawy o emeryturach pomostowych). Niespełnienie przez ubezpieczonego wszystkich ustawowych warunków koniecznych do przyznania świadczenia powoduje wydanie decyzji odmownej. Wydanie takiej decyzji następuje, jak już wskazano, również wtedy, gdy ubezpieczony nie spełnia chociażby jednego z ustawowych warunków niezbędnych do przyznania świadczenia.

Sąd Apelacyjny po ustaleniu, że wnioskodawca nie rozwiązał stosunku pracy, nie mógł zmienić wyroku Sądu Okręgowego oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i ustalić, że skarżący posiada wymagany ustawą o emeryturach pomostowych staż pracy w szczególnych warunkach. Decyzja organu rentowego ma bowiem rozstrzygać o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. Należy ponadto stwierdzić, że wyrok ustalający istnienie lub nieistnienie stosunku prawnego lub prawa jest dopuszczalny w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyjątkowo i tylko wówczas, gdy przepis tak stanowi, np. w sprawach o ustalenie istnienia lub nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, obowiązku opłacania składek, zwrotu nienależnego świadczenia. Regułą jest zatem, że sąd ubezpieczeń społecznych w trybie rozpoznania odwołania od decyzji organu rentowego przyznaje konkretne świadczenie lub określa jego wysokość (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2008 r., I UK 267/07, niepubl.). Nie jest zatem dopuszczalne w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wydanie wyroku ustalającego spełnienie przez ubezpieczonego niektórych warunków wymaganych do nabycia prawa do świadczenia i przyznającego to świadczenie pod warunkiem spełnienia pozostałych warunków w przyszłości. Z tych względów nie było dopuszczalne ustalenie w sprawie, że skarżący spełnił warunek posiadania wymaganego ustawą o emeryturach pomostowych okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Reasumując – wszystkie podniesione zarzuty procesowe związane z zaniechaniem badania przez Sąd Okręgowy czy ubezpieczony przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prac w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych albo art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (czyli spełniony został warunek przewidzianego w art. 4 pkt 5 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych) nie mogły być uznane za trafne, bowiem czynienie ustaleń w tym zakresie było zbędne dla rozstrzygnięcia. W konsekwencji powyższego nie można w sprawie też mówić o naruszeniu przez Sąd Okręgowy prawa

materialnego - art. 49 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem przepisu tego Sąd pierwszej instancji w ogóle nie stosował uznając zbędność czynienia ustaleń w tym zakresie i dokonywanie oceny prawnej do rozstrzygnięcia sprawy.

W tym stanie rzeczy wniesiona apelacja podległa oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik procesu – art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

SSA Lucyna Ramlo SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń SSA Małgorzata Gerszewska